

NORGES HØYESTERETT

Den 11. mai 2017 avsa Høyesterett dom i

HR-2017-930-A, (sak nr. 2017/99), straffesak, anke over dom,

I.

A (advokat Geir-Arne Blix Johansen – til prøve)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (førstestatsadvokat Lars Fause)

II.

X AS (advokat Geir-Arne Blix Johansen – til prøve)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (førstestatsadvokat Lars Fause)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Bull**: Saken gjelder spørsmålet om det foreligger straffbar fangst av kongekrabbe ut over fastsatt kvote i kvoteregulert område, og om det er grunnlag for inndragning mot fiskefartøyets eier.
- (2) A har drevet fangst av kongekrabbe siden 2009. Han eier 49 prosent av aksjene i X AS og er styreleder i selskapet. X AS eier fiskefartøyet "Josefsen Senior".
- (3) I medhold av havressurslova er det gitt forskrifter om fangst av kongekrabbe. Enkelt sagt er havområdet øst for Nordkapp kvoteregulert – det kan drives kvotefangst – mens havområdet vest for Nordkapp ikke er det – her drives det såkalt utryddingsfangst. As fangst av kongekrabbe foregår med utgangspunkt i Gjesvær nær Nordkapp både i regulert og uregulert område.

- (4) Politimesteren i Vestfinnmark utferdiget 22. juli 2015 et forelegg mot A. Forelegget gjaldt for det første overtredelse av dagjeldende forskrift om kvotefangst av kongekrabbe § 10, som påbyr at det skal sendes SMS-melding til Fiskeridirektoratet blant annet om landing av fangst minst én time før landingen skjer – foreleggets post I. For det andre – post II – gjaldt forelegget brudd på forskriftens § 9 om at det er forbudt å drive fangst i kvoteregulert og uregulert område samtidig. Endelig, som post III, gjaldt forelegget overtredelse av forskriftens § 2 jf. § 4 ved å ha fanget kongekrabbe innenfor kvoteregulert område med fartøy som ikke hadde kvote. Hjemmelsgrunnlag for forskriften er havressurslova, der straffebestemmelsene finnes i §§ 60 og 61.
- (5) Samme dag utferdiget politimesteren også et inndragningsforelegg mot X AS på 300 000 kroner. Inndragningen var hjemlet i havressurslova § 65 og begrunnet med at A som skipper på Josefsen Senior dels hadde drevet fangst samtidig i kvoteregulert og uregulert område den 3. juli 2015 – post I – og dels den 4. juli 2015 hadde drevet fangst til tross for at han da hadde fisket opp hele sin kvote på 2,4 tonn kongekrabbe – post II. Det ble lagt til grunn at fangsten 4. juli 2015 utgjorde rundt 1,9 tonn, og at fangstverdien var cirka 190 000 kroner. Inndragningsforelegget knytter seg handlingsmessig til post II og III i forelegget mot A.
- (6) Hverken A eller X AS vedtok foreleggene, som da trådte i stedet for tiltalebeslutning. Hammerfest tingrett avsa 12. februar 2016 dom med slik domsslutning:

"1. A, født 00.00.1972, dømmes for overtredelse av:

- Havressursloven § 61 jf. § 16 andre ledd jf. forskrift om regulering av fangst av kongekrabbe i kvoteregulert område øst for 26° Ø mv. i 2014-2015 § 10
- Havressursloven § 61 jf. § 16 andre ledd jf. forskrift om regulering av fangst av kongekrabbe i kvoteregulert område øst for 26° Ø mv. i 2014-2015 § 9
- Havressursloven § 12 jf. forskrift om regulering av fangst av kongekrabbe i kvoteregulert område øst for 26° Ø mv. i 2014-2015 § 2 jf. § 4

til å betale en bot på 25 000 – tjuefem tusen – kroner, subsidiært fengsel i 25 – tjuefem – dager.

2. Han dømmes videre til å betale saksomkostninger på 2 000 – to tusen – kroner.

3. X AS dømmes til å tåle inndragning på 190 000 kroner jf. Havressurslova § 65."

- (7) A anket til Hålogaland lagmannsrett over dommen med unntak av den delen som gjaldt foreleggets – nå tiltalens – post I. X AS anket over inndragningsdommen. Hålogaland lagmannsrett besluttet 5. april 2016 å nekte anken fremmet for så vidt gjaldt As anke over tiltalens post II. Dermed var saken mot ham rettskraftig avgjort for post I og II. For øvrig henviste lagmannsretten ankene til behandling.
- (8) Hålogaland lagmannsrett avsa 5. oktober 2016 dom med slik domsslutning:

"1. A, født 00.00.1972, dømmes for en overtredelse av havressursloven § 60 jf. § 12 jf. forskrift om fangst av kongekrabbe § 2 jf. § 4, sammenholdt med de forhold som er endelig avgjort ved Hammerfest tingretts dom av

12. februar 2016, til en straff av bot på 25 000 – tjuefemtusen – kroner, subsidiært fengsel i 25 – tjuefem – dager.

2. A dømmes til å betale saksomkostninger for tingretten og lagmannsretten med 5 000 – femtusen – kroner.
 3. X AS, org.nr. 997 275 306, dømmes til inndragning av 75 000 – syttifemtusen – kroner i medhold av havressursloven § 65."
- (9) Lagmannsretten opprettholdt altså tingrettens domfellelse av A også for post III, men satte ned inndragningsbeløpet overfor X AS. Nedsettelsen av inndragningsbeløpet var begrunnet med at fangstverdien som inndragningen var basert på, var lavere enn forutsatt i forelegget og tingrettens dom. Dommen ble avsagt under dissens, idet én av dommerne mente at As handlemåte falt utenfor den mest nærliggende forståelsen av handlingsnormen. Etter mindretallets syn ga den straffbelagte handlingsnormen som post III gjaldt, om den måtte forstås slik flertallet gjorde, ikke en tilstrekkelig klar og presis angivelse av hva som var straffbart, jf. lovskravet i Grunnloven § 96 og Den europeiske menneskerettskonvensjon – EMK – artikkel 7. Fordi A etter mindretallets syn måtte frifinnes for post III, stemte det også for et lavere inndragningsbeløp for X AS, nemlig 30 000 kroner.
- (10) A og X AS har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen under skyldspørsmålet for post III for A. For X AS gjelder anken lovanvendelsen under skyldspørsmålet og inndragningen for post II, som altså tilsvarende post III i saken mot A.
- (11) *Mitt syn på saken*
- (12) Om de hendelsene som ligger til grunn for saken, står det følgende i lagmannsrettens dom:

"I slutten av juni 2015 hadde A som skipper på 'Josefsen Senior' satt ut tre fangstlenker med til sammen 30 teiner i kvoteregulert område i Lafjorden. Fartøyet hadde på det tidspunkt 158,3 kg igjen av kvoten [på 2,4 tonn], etter å ha levert fangst 12 ganger tidligere i tiden 14. august 2014 til 9. mai 2015.

Fredag 3. juli 2015 på formiddagen gikk A med 'Josefsen Senior' til Lafjorden og dro en av fangstlenkene med 10 teiner. Han sorterte ut fangst som kunne leveres (158 kg). Lagmannsretten finner det utvilsomt at A var klar over at han hadde 158 kg igjen av kvoten, og det var derfor han beholdt denne delen av fangsten. Lagmannsretten legger derfor til grunn at A var klar over at kvoten for alle praktiske formål da var fanget fullt ut. Deretter gikk han vest til ikke kvoteregulert område og satt de 10 teinene i sjøen. Det er endelig avgjort ved tingrettens dom at A satte ut teinene for å drive fangst, og han ble domfelt for å ha drevet fangst samtidig både i og utenfor kvoteregulert område, jf. forelegget post II og inndragningsforelegget post I.

A avtalte med en oppkjøper at fangsten skulle leveres senere samme dag, noe som ble gjort. [Men han sendte ikke SMS-melding til fiskerimyndighetene om landingen, noe han heller ikke hadde gjort ved landing 9. mai 2015, jf. tiltalens post I som er rettskraftig avgjort ved tingrettens dom.]

Kystvaktfartøyet KV Farm var oppmerksom på at A med 'Josefsen Senior' drev fangst i kvoteregulert område. 'Josefsen Senior' hadde et driftsmønster som skapte mistanke om fangst også i uregulert område og kystvakten tok kontakt med A da han leverte fangsten. Sjefen på KV Farm fikk bekreftet fra Råfisklaget at 'Josefsen Senior' hadde levert 158 kg kongekrabbe fredag 3. juli 2015, og han la til grunn at kvoten da var brukt opp. Kystvakten var klar over at A fortsatt hadde teiner stående i kvoteregulert

område. Kystvakten var av den oppfatning at siden kvoten var brukt opp, var det å ha de øvrige teinene stående i havet å regne som ulovlig fangst etter forskrift om kvotefangst av kongekrabbe § 2.

Kystvakten dro så på lørdag 4. juli 2015 opp de resterende 20 teinene som A hadde satt ut i slutten av juni. Det ble foretatt estimering av fangstvekt ... På denne bakgrunn fant Kystvakten at det i fangstlenke en var 1 175,17 kg og i fangstlenke to 729 kg, til sammen 1 904,7 kg. Alle krabbene ble satt på havet."

- (13) Jeg ser først på anken fra A. Den gjelder tiltalens post III, der den straffbare handlingen er beskrevet slik:

"Lørdag 4. juli 2015 i Lafjorden i Nordkapp drev han som skipper fiske av kongekrabbe med fartøyet 'Josefsen Senior', registrering F-23-NK, til tross for at fartøyet hadde oppfisket sin kvote på 2400 kg for reguleringsåret 2014-2015. Det ble fisket med totalt 20 teiner og disse inneholdt 1904 kg krabbe på tidspunktet for Kystvakten sin kontroll."

- (14) Det fremgår av sitatet fra lagmannsrettens dom at A dagen før, 3. juli, hadde trukket ti teiner, utsortert 158 kilo kongekrabbe og levert disse ved et mottak. Etter leveringen hadde han 0,3 kilo igjen av kvoten på 2,4 tonn for reguleringsåret august 2014 til august 2015. Kvoten var da i praksis fylt.
- (15) Spørsmålet er om § 2 og § 4 i forskriften for fangst av kongekrabbe som gjaldt for perioden august 2014 til august 2015, i det hele tatt dekker handlingsbeskrivelsen i tiltalen, og om bestemmelsene i så fall gir en tilstrekkelig presis beskrivelse av hva som er straffbart, til at bestemmelsene oppfyller de kravene til klar og presis utforming av straffebed som følger av Grunnloven § 96 og EMK artikkel 7.
- (16) Den aktuelle delen av forskriftens § 2 lyder slik:
- "Det er forbudt for norske fartøy å fange, oppbevare om bord og lande kongekrabbe innenfor kvoteregulert område."**
- (17) Forskriften har hjemmel i havressurslova § 12, og ifølge lovens § 60 kan uaktsom eller forsettlig overtredelse straffes med bøter eller fengsel i inntil ett år om ikke strengere straffebestemmelser kommer til anvendelse.
- (18) Forskriftens § 4 om fartøykvoter er et unntak fra totalforbudet i § 2. Det er § 4 første ledd som er aktuelt i saken, og det lyder slik:

"Fartøy med adgang til å delta hvor eier av fartøyet per 1. januar 2014 står registrert på blad B i fiskermanntallet kan fange og lande inntil 2,4 tonn lytefri hannkrabbe."

- (19) Lagmannsrettens flertall har tolket forskriften slik at straks fangsten på 158 kilo var tatt om bord 3. juli 2015, inntrådte forbudet i § 2 – A hadde da ikke lenger lovlig adgang til å drive fiske i kvoteregulert område. Flertallet fant det ikke avgjørende at § 4 taler om å "fange og lande". Ordlyden kunne nok trekke i retning av å anse "fange" og "lande" som kumulative vilkår, men etter flertallets mening kunne bestemmelsen ikke forstås slik når den ble lest i lys av § 2. Slik flertallet så det, ga det liten mening at fartøyet skulle kunne fortsette å drive fangst etter at kvoten var fylt, selv om fangsten ennå ikke var levert. Det ble pekt på at forskriften § 7 satte forbud mot å overføre fangst fra ett fartøy til et annet, og mot å lande fangst som er fanget av andre fartøy – altså kontrollhensyn.

- (20) Mindretallet fremholdt at ordlyden klart trekker i retning av å se "fange og lande" som kumulative vilkår. En annen tolkning, fremheves det, ville gjøre det vanskelig å forutberegne grensen mellom lovlig kvotefangst og straffbar overtredelse av fangstforbudet. A hadde dermed grunn til å tro at han lovlig kunne ha teiner i sjøen også etter at han 3. juli hadde fylt kvoten, så lenge han ikke også landet innholdet i disse teinene, men slapp ut igjen eventuell fangst.
- (21) A har for Høyesterett anført at flertallets tolkning er i strid med de klarhetskrav som følger av Grunnloven § 96 og EMK artikkel 7. Ved siden av ordlyden i § 4 taler også praktiske hensyn og sammenhengen med andre forskriftsbestemmelser mot flertallets forståelse, hevdes det: Kvoten gjelder lytefri hannkrabbe, men også andre typer krabber går i teinene. Det må altså foretas en selektering når teinene trekkes, noe forskrift om utøvelse av fiske i sjøen § 48 første ledd nr. 2 uttrykkelig åpner for. Fangsten i gjenstående teiner kan dermed lovlig slippes ut igjen, anføres det. Det er videre godtatt av myndighetene at det skjer en ytterligere selektering, med utslipp ved kaikanten, i forbindelse med levering til mottak. Endelig er det både upraktisk og lite effektivt å måtte foreta en gradvis reduksjon av fangstaktiviteten når kvoten er i ferd med å bli fylt, for å være sikker på at det ikke står teiner i sjøen den dagen kvoten fylles.
- (22) Jeg er ikke enig i den tolkning av kongekrabbeforskriften som lagmannsrettens flertall legger til grunn, men mener likevel at domfellelsen av A for tiltalens post III er riktig. Det ligger i dette at jeg heller ikke er enig i den forståelsen av forskriften som mindretallet mener er nærliggende. Den forståelsen går ut på at det er tillatt å ha teiner stående i sjøen også etter at full kvote er levert, så lenge eventuell fangst ikke leveres, men slippes på sjøen igjen.
- (23) Forskriftens § 2 setter forbud mot "å fange, oppbevare om bord og lande kongekrabbe i kvoteregulert område". Ordlyden rammer klart nok fangst i seg selv – forbudet er ikke overtrådt først når en eventuell fangst er landet.
- (24) I motsetning til lagmannsrettens flertall mener jeg imidlertid at det unntak fra forbudet som kvoten innebærer, først opphører i det øyeblikk full kvote er landet. Man kan ikke se bort fra "og lande" i formuleringen "fange og lande" i § 4, slik lagmannsrettens flertall i realiteten gjør når det legger til grunn at forbudet i § 2 inntreffer allerede i det øyeblikk full kvote er tatt om bord i fartøyet.
- (25) Slik jeg ser det, var det altså først etter at A hadde landet fangsten på 158 kilo, at han overtrådte forbudet i § 2 ved fortsatt å ha teiner i sjøen i kvoteregulert område. Det fremgår imidlertid av det jeg tidligere har sagt, at gjerningsbeskrivelsen i tiltalen og lagmannsrettens bevisresultat også dekker dette: Landingen skjedde 3. juli, og tiltalen gjelder teiner som fortsatt stod i sjøen 4. juli.
- (26) En slik forståelse av bestemmelsene er ikke i konflikt med forskrift om utøvelse av fiske i sjøen § 48 første ledd nr. 2 om adgang til å slippe levedyktig fisk – herunder kongekrabbe – på sjøen. Dette gjelder nemlig bare "[l]ovlig fanget fisk", og krabber som fortsatt står i teiner etter at full kvote er landet, er fra da av ikke lenger lovlig fanget i henhold til kongekrabbeforskriften § 2 jf. § 4.

- (27) Retten til å lande tilleggskvoter etter forskriftens § 5, beregnet som en andel av fartøyets fangst av lytefri hannkrabbe per uke, skaper heller ikke problemer for denne tolkningen av regelverket. Retten til tilleggskvote gjelder bare for "[f]artøy med adgang til å delta" i fangsten. Når regulær kvote er fylt og landet, eventuelt sammen med tilleggskvote, har ikke lenger fartøyet adgang til å delta i kvotefisket den fangstsesongen.
- (28) Jeg kan ikke se at en slik forståelse av de relevante bestemmelsene kommer i strid med klarhetskravet i Grunnloven § 96 og EMK artikkel 7 – den følger naturlig av ordlyden.
- (29) Når forbudet inntretr straks full kvote er fanget og landet, må fiskerne enten ha dradd eller ha tømt og stengt alle teiner før full kvote er landet. For fiskerne er dette kanskje uhensiktsmessig. Kontrollhensyn kan på den annen side tilsi at det nettopp bør være slik. Noe avgjørende motargument mot den forståelsen av regelverket som jeg har redegjort for, kan det uansett ikke være.
- (30) Man kan diskutere om det avgjørende tidspunkt for når landing har skjedd i henhold til § 4, er idet fangsten losses fra fiskefartøyet, eller først når sluttседdel er ferdig utfyllt. Aktor har for Høyesterett antydnet at riktig skjæringspunkt må være utfylling av sluttседdel. Det gir rom for praksis med videre selektering og utslipp ved kai i forbindelse med levering til mottak. Dette er det imidlertid ikke nødvendig å ta standpunkt til slik denne saken ligger an.
- (31) Min konklusjon er etter dette at anken fra A må forkastes.
- (32) Jeg skal så se nærmere på anken fra X AS over inndragningen. Som tidligere nevnt er inndragningen basert på at A 3. juli 2015 drev fangst i kvoteregulert og uregulert område samtidig, noe som er i strid med kongekrabbeforskriften § 9, og på at han 4. juli fortsatt drev fangst i kvoteregulert område til tross for at han da hadde fylt kvoten.
- (33) Lagmannsrettens flertall tok utgangspunkt i verdien av den ulovlige fangsten. Etter å ha tatt hensyn til at teinene må ha inneholdt en god del kongekrabber uten omsetningsverdi fordi de var for små, skadet eller var hunnkrabber, ble verdien skjønnsmessig anslått til 50 000 kroner. Det ble da også lagt noe vekt på at utbytte ikke ble oppnådd fordi Kystvakten tømte innholdet i teinene på sjøen etter inspeksjonen. På den annen side ble det også tatt hensyn til en forholdsmessig inndragning av verdi av fartøy og redskap. Inndragningsbeløpet ble etter dette fastsatt til 75 000 kroner.
- (34) Forsvarer har anført at det ikke er hjemmel for å inndra verdien av en fangst som fiskeren aldri fikk – Kystvakten slapp jo innholdet i teinene på havet igjen etter inspeksjonen 4. juli. I alle fall må inndragningsbeløpet reduseres.
- (35) Hjemmel for inndragning er her havressurslova § 65. Første ledd lyder slik:
- "Ved brot på føresegner som er nemnde i §§ 60 til 63, kan fangst inndragast. Det same gjeld reiskapar, gjenstandar, eigedomar, anlegg eller fartøy som er brukte ved lovbrotet. Dette gjeld utan omsyn til kven som er eigar. I staden for tingen kan verdien heilt eller delvis inndragast hos den skuldige eller den det er handla på vegner av, eller hos eigaren."**
- (36) Det følger vidare av § 65 tredje ledd at når lovlig og ulovlig fangst er blandet sammen, kan hele fangsten inndras.

- (37) I motsetning til straffeloven § 67 og § 69, som skiller mellom utbytteinndragning og gjenstandsinndragning, er det ikke et slikt skille i havressurslova § 65. Her kombineres de to formene for inndragning.
- (38) Etter mitt syn kan man dermed ikke se på inndragning basert på fangstverdi utelukkende som et spørsmål om å nullstille et utbytte. Riktignok er det slik at verdiinndragning basert på fangstverdi også har denne funksjonen – fiskeren kan få beholde den ulovlige fangsten i fysisk forstand fordi myndighetene ikke vil bli sittende med den, men inndrar verdien i stedet. Men det medfører ikke at det ved fastsettelsen av inndragningsbeløpet i denne saken ikke kan tas hensyn til verdien av krabbefangsten som Kystvakten slapp på sjøen. Dette var innholdet i 20 teiner som stod ulovlig i kvoteregulert område, og som potensielt kunne ha blitt levert som fanget utenfor kvoteregulert område. Selv om sakene ikke er helt parallelle, viser jeg i denne sammenheng til Rt-2002-1063, der inndragningsbeløpet ble fastsatt med utgangspunkt i fangstens verdi for unnlattelse av å føre fangstdagbok, selv om denne unnlattelsen ikke i seg selv medførte at fangsten var ulovlig. Det ble lagt vekt på de økonomiske gevinstmulighetene ved brudd på kontrollreglene. I Rt-2010-1252 avsnitt 20 ble det også pekt på at den omstendighet at overtredelsen kan gi utbytte – og størrelsen på dette utbyttet – har betydning for inndragningsens omfang.
- (39) Kontroll- og ressursforvaltningshensyn tilsier derfor at inndragning skjer i dette tilfellet, og at inndragningsbeløpet fastsettes med utgangspunkt i verdien av den potensielle fangsten. Også overtredelsen av forbudet mot samtidig fangst i og utenfor kvoteregulert område tilsier inndragning basert på en forholdsmessig del av verdien av fartøy og redskap, slik mindretallet i lagmannsretten påpeker. Et samlet inndragningsbeløp på 75 000 kroner er da ikke urimelig. Etter min mening kan dermed heller ikke anken fra X AS føre frem.
- (40) Jeg stemmer for denne

D O M :

Ankene forkastes.

- (41) Dommer **Berglund:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (42) Dommer **Kallerud:** Likeså.
- (43) Dommer **Endresen:** Likeså.
- (44) Dommer **Tønder:** Likeså.

(45) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Ankene forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: